

Nr 18.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i förordningen om nöjesskatt.

(1:a avd.)

Till bevillningsutskottet ha hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 292 av herr *Gustaf Karlsson* m. fl. och II: 377 av herr *Larsson* i Luttra m. fl., vari hemställt, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att till 1953 års riksdag framläggas förslag om sådan ändring i nöjesskattförordningen att folketshusförening eller folkparksförening så ock annan liknande organisation med uppgift att tillhandahålla samlingslokal skall åtnjuta skattebefrielse till den del av skatten, som för varje tillställning icke överstiger 75 kronor, oavsett vilket slag av tillställning som anordnas»;

2) motionen I: 155 av herrar *Johannesson* och *Nyström*, vari hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning i fråga om ändring av 16 § i kungl. förordningen den 21 december 1945 om nöjesskatt med beaktande av vad i motionen anförts; samt

3) motionen II: 138 av herrar *Christenson* i Malmö och *Nordkvist*, vari hemställt, »att riksdagen måtte besluta dels att kungl. förordningen om nöjesskatt av den 21 december 1945 måtte så ändras, att dess 5 § får följande lydelse:

’Anordnas danstillställning, till vilken allmänheten äger tillträde, i lokal eller å plats, där utskänkning av pilsnerdricka eller alkoholfria drycker samtidigt må äga rum, dock med undantag av restaurang med rätt till sprit- och/eller vinutskänkning eller i annan lokal, som står i obehindrad inre förbindelse med lokal som ovan sägs, skall, ändock att särskild avgift för tillträde till danstillställningen icke uppbäres, nöjesskatt utgå för densamma’,

dels att som en följd av ovanstående förslag till ändring av 5 § sagda förordning 8 § måtte få följande lydelse:

’För danstillställning som avses i 5 § skall, där avgift för tillträde till danstillställningen icke uppbäres eller uppbäres med lägre belopp än nedan sägs, skatten beräknas som om avgift för varje person, vilken äger rätt att deltaga i dansen, erlagts med 1 krona 50 öre, där utskänkning av endast pilsnerdricka eller alkoholfria drycker må äga rum.

Uttages vid sådan danstillställning avgift för varje dans, skall nöjesskatt utgå som om avgiften för varje dansande par utgjorde minst 15 öre’».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framställda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I: 155, I: 292 och II: 138.

De föreliggande motionerna avse sålunda tre olika spörsmål, nämligen dels ändring av 15 § nöjesskatteförordningen, dels ändring av 16 § första stycket samma förordning, dels ock frågan om beskattning av restaurangdans.

I frågasatt ändring av 15 § nöjesskatteförordningen.

I 15 § första stycket förordningen om nöjesskatt stadgas, att där organisation, som har till huvudsakligt syfte att främja religiösa, välgörande, sociala, politiska, konstnärliga, idrottsliga eller andra därmed jämförliga kulturella eller eljest allmännyttiga ändamål och som under de senast förflutna fem åren icke lämnat utdelning åt sina medlemmar, anordnar nöjestillställning, åtnjutes befrielse från nöjesskatt till den del skatten för varje tillställning icke överstiger 75 kronor. Vad nu sagts skall dock icke gälla med avseende å tillställning, i vilken till huvudsaklig del ingår dans eller marknads- och tivolinöjen eller biografföreställning med undantag för sådan filmförevisning, som genom sitt ämnesval är ägnad att direkt främja organisationens syfte.

Enligt 15 § andra stycket skall folketshusförening eller folkparksförening, så ock annan liknande organisation med uppgift att tillhandahålla samlingslokal anses såsom organisation varom i första stycket förmåles, ändå att dess huvudsakliga syfte icke är att främja ändamål som i nämnda stycke sägs.

Beträffande tillkomsten av nämnda stadganden må här anmärkas följande. I proposition nr 344 till 1945 års riksdag med förslag till förordning om nöjesskatt framhöll departementschefen att särskilda omständigheter motiverade att uppvisning eller tävling i icke professionell idrott eller gymnastik erhöle en förmånligare behandling i nöjesskattehänseende än övriga slag av nöjestillställningar. En bestämmelse härom intogs också i departementsförslagets 15 §. I anledning av propositionen väcktes ett flertal motioner med yrkanden, att lindring i nöjesbeskattningen skulle beredas vissa ideella organisationer och sådana sammanslutningar, vilka hade till uppgift att tillhandahålla allmänna samlingslokaler. Efter förslag av 1945 års bevillningsutskott erhöll 15 § en utformning, som i väsentlig mån tillgodosåg dessa motionsyrkanden. Utskottet intog därvid den ståndpunkten att utskottet icke kunde förorda att befrielsen för sistnämnda sammanslutningar gjordes mera omfattande än befrielsen för de ideella organisationerna. Lindring i nöjesbeskattningen skulle vidare icke gälla med avseende å tillställning, i vilken till huvudsaklig del inginge dans eller biografföreställning med visst undantag. Detta förbehåll motiverades av 1945 års bevillningsutskott (betänkande nr 66) med att man därigenom ville stimulera de ideella organisationerna att anordna nöjestillställningar av mera högklassigt innehåll. Vi-

dare framhölls, att detta villkor vore såvitt anginge danstillställningar särskilt motiverat även ur den synpunkten att införandet av en enhetstaxa å 15 procent innebure i förhållande till tidigare gällande bestämmelser en betydande reducering av nöjesskatten för dessa tillställningar.

Sin nu gällande lydelse erhöll 15 § nöjesskatteförordningen vid 1950 års riksdag, som i proposition nr 227 förelades förslag om vissa ändringar i förordningen. Till nöjestillställningar, vilka icke kvalificera till lindring i beskattningen, hänfördes nu — förutom dans och biografföreställning — jämväl marknads- och tivolinöjen.

I anledning av förenämnda proposition nr 227 framställdes i de likalydande motionerna I:477 och II:565 yrkande att lindring i nöjesskatten enligt 15 § nöjesskatteförordningen skulle få åtnjutas oavsett tillställningens art. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 52 anförde 1950 års bevillningsutskott i anledning av berörda motionsyrkande bl. a. följande.

Enligt utskottets mening skulle en utvidgning av bestämmelserna i 15 § på så sätt, att skattelindring skulle få åtnjutas även för danstillställningar, få till resultat, att — då dylika tillställningar på landsbygden huvudsakligen anordnas av befrielseberättigade organisationer — någon nöjesskatt över huvud taget icke skulle komma att utgå för danstillställningar utanför tätorter. Utskottet vill därjämte erinra om att de år 1945 beslutade ändringarna i nöjesbeskattningen — vilka inneburo bl. a. att det dittills gällande 3-taxesystemet ersattes med en enhetstaxa om 15 procent — medförde för danstillställningarnas del en nedsättning av nöjesskatten till nära hälften. Att på sätt i motionerna föreslagits ytterligare lindra nöjesbeskattningen för tillställningar av nu ifrågavarande slag anser utskottet icke motiverat, icke ens om tillställningen anordnas av organisation som i och för sig kan hänföras under 15 §. Utskottet finner det ej heller böra ifrågakomma att skattelindring må åtnjutas för biografföreställning (med hittillsvarande undantag) eller för marknads- och tivolinöjen.

Mot utskottets uttalanden i denna del anförde tre ledamöter reservation av innebörd, att skattelindring enligt 15 § borde medgivas även om i programmet skulle till huvudsaklig del ingå dans, varemot sådan skattelindring ej borde förekomma med avseende å tillställning som till huvudsaklig del bestode av marknads- och tivolinöjen eller biografföreställning med visst undantag.

Vidare må i detta sammanhang erinras om att 1949 års riksdag i anledning av väckta motioner begärde utredning angående statligt stöd åt svensk filmproduktion, vilken utredning sedermera verkställdes. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 41, vari avsedda motioner behandlades, upptog 1949 års bevillningsutskott jämväl till behandling motionsvis framställt yrkande om sänkning av nöjesskatten vid biografföreställningar, som anordnades av samlingslokalägande föreningar. I denna del anförde utskottet bl. a. följande.

I de likalydande motionerna I:103 och II:121 har framhållits att det synes naturligt att statsmakterna minskade nöjesskatten för sådana biograföreställningar, som arrangerades av ägare till samlingslokaler. Motionärer-

na yrkade, att riksdagen måtte besluta att sänka nöjesskatten vid biograf-föreställningar till högst 20 procent, där sådana arrangerades av föreningar som ägde samlingslokaler.

I anledning härav får utskottet erinra om att det vid tillkomsten av 1945 års nöjesskatteförordning ansågs, att lindringar i nöjesskatten icke borde beviljas ideella organisationer eller organisationer, som hade till uppgift att tillhandahålla samlingslokaler, i sådana fall då nöjestillställningen till huvudsaklig del utgjordes av dans eller biografföreställning. Emellertid har utskottet funnit, att de i motionerna anförda synpunkterna till stöd för en lindring i nöjesbeskattningen böra prövas. Utskottet vill dock erinra om de olägenheter i konkurrenshänseende som vid en dylik nedsättning i nöjesbeskattningen skulle uppkomma, varför måhända andra vägar till finansiering av stöd åt föreningar som äga samlingslokaler böra sökas. Med hänsyn härtill och då utskottet i anslutning till förstnämnda två motioner förordat en utredning, som nära sammanhänger med nöjesbeskattningen av biografföreställningar, anser utskottet sig kunna tillstyrka att jämväl den i motionerna I: 103 och II: 121 väckta frågan göres till föremål för närmare utredning.

I enlighet med utskottets hemställan beslöt riksdagen anhålla om utredning beträffande de i motionerna berörda spörsmålen. Framställningen har emellertid icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I de likalydande *motionerna I: 292 och II: 377* har inledningsvis erinrats om vad som i vissa hänseenden förekommit vid tillkomsten av 15 § nöjesskatteförordningen, varvid motionärerna åberopat det huvudsakliga innehållet i de ovannämnda likalydande *motionerna I: 477 och II: 565* vid 1950 års riksdag. Efter framhållande av att de lokalägende organisationernas svårigheter fått ökad aktualitet genom ökade omkostnader utan möjligheter till motsvarande inkomsthöjningar ha motionärerna anført i huvudsak följande. I den ekonomiska misär, vari faktiskt många av dessa små lokalägende organisationer kommit, hade de anropat kommunerna om hjälp. För att rädda samlingslokalen åt bygden hade också kommunerna i glädjande hög grad visat förståelse för den uppkomna situationen och lämnat anslag. Det syntes motionärerna emellertid vara rimligt att staten i form av lättnader i nöjesskatteförordningen även lämnade ett ytterst välbehövt stöd, som skulle göra det möjligt för organisationerna att utan särskilda nödrop om hjälp kunna fullgöra sin samhällsgagnande gärning. Det vore motionärernas övertygelse, därest dylik lättnad skedde, att berörda organisationer därigenom skulle få ökad kraft att främja just den kulturella verksamhet, som den nuvarande nöjesskatteförordningens utformning i § 15 avsett att gynna. Det kunde i sammanhanget framhållas, att vid alla tillställningar som anordnades av de mindre samlingslokalägende föreningarna — och även i stor utsträckning av de större — alla arbetade utan minsta ersättning. Vid biografföreställningar vore det som regel endast maskinisten som hade någon ersättning. Det vore således ett i bästa mening oegennyttigt arbete som utfördes endast i syfte att åt ortens föreningsliv kunna hålla samlingslokal till hyror, som de oftast fattiga föreningarna mäktade betala.

Ifrågasatt ändring av 16 § första stycket nöjesskatteförordningen.

I 16 § första stycket förordningen om nöjesskatt stadgas, att om behållning av nöjestillställning skall användas uteslutande för välgörande eller allmännyttigt ändamål, länsstyrelsen må, efter hörande av vederbörande kommun, medgiva befrielse från nöjesskatten, dock att mot kommunens avstyrkande befrielse icke må medgivas från den kommunen tillkommande andelen av skatten. Där behållningen endast till viss del skall användas för välgörande eller allmännyttigt ändamål må, enligt nyss angivna grunder, befrielse medgivas från motsvarande del av nöjesskatten. Vidare stadgas i 17 § samma förordning, att om sådant medgivande som i 16 § sägs ej lämnas eller om fråga är om nöjestillställning av annat slag än där avses, kommunen må, om skäl därtill äro, medgiva befrielse från den kommunen tillkommande andelen av nöjesskatten. Enligt 18 § nämnda förordning må i fall, då preliminärt beslut om befrielse från nöjesskatt enligt 16 eller 17 § meddelats, slutligt beslut, innefattande befrielse från nöjesskatt, icke meddelas förrän anordnaren av tillställningen inkommit med redovisning över densamma. Paragraferna 16, 17 och 18 i förordningen om nöjesskatt ha icke ändrats sedan förordningen utfärdades och äro likalydande med motsvarande paragrafer i det förslag till förordning, som genom propositionen nr 344 förelades 1945 års riksdag (höstsessionen).

Rörande tillkomsten av dessa stadganden må anföras följande. Enligt 11 § förordningen om nöjesskatt den 14 juni 1940 gällde, att om nöjestillställning ägde rum uteslutande för välgörande eller allmännyttigt ändamål, länsstyrelsen finge, när kommunen det tillstyrkt, medgiva befrielse från nöjesskatten eller skattebeloppets användande för det ändamål, till vars främjande tillställningen anordnats. I förordningen fanns icke någon motsvarighet till de nu gällande bestämmelserna om befrielse för det fall att behållningen av en nöjestillställning endast till viss del skulle användas för välgörande eller allmännyttigt ändamål.

Såsom skäl för införandet i nu gällande förordning av bestämmelser om befrielse i sist angivna fall anförde departementschefen i förenämnda proposition nr 344 å s. 53 följande.

I sakkunnigförslaget har upptagits ett särskilt stadgande av innehåll, att om behållningen till viss del skall användas för välgörande eller allmännyttigt ändamål och till viss del för annat, må befrielse från motsvarande del av nöjesskatten medgivas. Enligt vad de sakkunniga uttalat innebär detta stadgande endast ett lagfästande av redan gällande praxis. På grund härav och då det föreslagna stadgandet icke föranlett någon erinran från remissinstansernas sida, har samma stadgande upptagits jämväl i departementsförslaget. Befrielse från nöjesskatt torde böra ifrågakomma endast om en väsentlig del av behållningen skall användas för sådant ändamål, varom nu är fråga, och där anledning icke föreligger till antagande, att ett privatekonomiskt vinstintresse ligger bakom anordnandet av tillställningen.

I motiveringen till 18 § nöjesskatteförordningen anförde departementschefen i nämnda proposition nr 334 å s. 54—55 bl. a. följande.

Emellertid bör en viss kontroll utövas även över sådana nöjestillställningar, för vilka förhandsbeslut om befrielse från nöjesskatt meddelas. Skulle nämligen ett sådant fall inträffa, att omkostnaderna för en nöjestillställning, vars behållning avses exempelvis för välgörande ändamål, genom anordnarens egna åtgärder — provisioner, dryga »representationskostnader» o. s. v. — uppgått till så högt belopp, att behållningen blivit förhållandevis ringa, torde befrielse från nöjesskatt icke böra medgivas. Med hänsyn härtill föreslås i departementsförslaget, att ett i förväg meddelat beslut om befrielse från nöjesskatt skall vara endast preliminärt, och att definitivt beslut, innefattande befrielse från nöjesskatt, icke må meddelas förrän redovisning avgivits för tillställningen i fråga. Denna redovisning bör innefatta besked om bl. a. hur stort belopp som tillgodoförts det ändamål, som åberopats till stöd för ansökningen om befrielse från nöjesskatt. Därest redovisningen kan anses utvisa, att tillställningen icke anordnats med tillräckligt beaktande av det syfte, för vilket tillställningen uppgivits äga rum, bör det definitiva beslutet över ansökningen om befrielse från nöjesskatt gå ut på avslag på densamma, varefter deklaration i vanlig ordning avfordras anordnaren av tillställningen.

Fråga om ändring av 16 § nöjesskatteförordningen var föremål för uppmärksamhet vid 1951 års riksdag i anledning av motionerna I: 213 och II: 283, vari framställt yrkande i syfte att befrielse från nöjesskatt enligt nämnda paragraf skulle kunna medgivas, då vid nöjestillställning, vars behållning skulle användas uteslutande för välgörande eller allmännyttigt ändamål, företagare i nöjesbranschen medverkat mot andel i intäkterna. Samma års bevillningsutskott anförde i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 12 bl. a. följande.

Som skäl för yrkandet om ändring i gällande bestämmelser har i motionerna framhållits, att det vore otillfredsställande med en olika behandling i fråga om befrielse från nöjesskatt av, å ena sidan, det fall då en företagare medverkat mot andel i intäkterna och, å andra sidan, det fall då företagaren för sin medverkan erhöle till beloppet bestämd ersättning. För anordnaren av nöjestillställningen vore det nämligen, enligt motionärerna, en fördel med en uppgörelse av det förra slaget, enär han på så sätt kunde avbörda sig risken för ekonomiskt bakslag.

Med anledning härav vill utskottet framhålla, att anordnandet av nöjestillställning i flertalet fall givetvis är förbundet med en viss risk. Det får då antagas, att om en vid nöjestillställning medverkande tivoliägare eller liknande rörelseidkare åtar sig denna risk, han också betingar sig ofta nog betydande favörer vid avtalsuppgörelsen, ett förhållande som uppenbarligen går ut över de intressen, som nöjestillställningen är avsedd att befrämja. Då nöjesskatteförordningen medger efterskänkande av nöjesskatten i vissa fall, är motivet härtill givetvis, att statsmakterna på detta sätt velat stödja ur samhällets synpunkt behjärtansvärda ändamål, vilkas tillgodoseende på enskilt initiativ i viss utsträckning måste ske med medel, som hopbragts genom nöjesanordningar av olika slag. Den förmånsställning, som sålunda beretts nöjestillställningar av denna kategori, måste, såsom framgår av förarbetena vid bestämmelsernas tillkomst, motsvaras av ett krav från det allmännas sida, att vid nöjestillställningarna inflytande medel i tillbörlig omfattning tillgodoföras ändamål, till vars förmån tillställningarna anordnats.

Någon allmängiltig norm för vad som i detta hänseende skall anses skäligen lärt icke kunna uppställas. Det torde ej heller böra ifrågakomma att med

anledning av vad i motionerna anförts på ifrågavarande område tillskapa författningsbestämmelser, som taga sikte på ett visst slags ekonomiska uppgörelser mellan, å ena sidan, anordnare av nöjeställningar och, å andra sidan, medverkande härvid. I stället bör det ankomma på myndigheterna att i det enskilda fallet träffa avgörande i frågor om befrielse från nöjesskatt med beaktande av de ekonomiska uppgörelser och övriga omständigheter, som förekommit i samband med anordnandet av en nöjeställning.

I praxis synes i intet fall, där vid nöjeställning tivoli- eller cirkusföretag medverkat mot andel i intäkterna, hel befrielse enligt 16 § första stycket nöjesskatteförordningen ha medgivits. Beträffande frågan om delbefrielse i dylika fall har regeringsrätten i ett år 1948 avgjort mål ej gjort ändring i länsstyrelsens beslut att medgiva sådan delbefrielse (RÅ 1948 Fi not. 424). I ett flertal fall har däremot delbefrielse icke medgivits (se t. ex. RÅ 1950 Fi not. 547; 1951 Fi not. 696—97). Avgörande vikt synes i sistnämnda mål ha fästs vid de villkor, på vilka vederbörande företag åtagit sig att medverka vid nöjeställningarna. Vidare må anmärkas att skattebefrielse enligt 15 §, enligt lagrummets ursprungliga lydelse, ansetts icke kunna medgivas ideell organisation för nöjeställningar, däri enskild tivoliägare medverkat mot procentuell andel i bruttoinkomsten från av honom drivna tivolianordningar m. m. (RÅ 1950 ref. 4).

I *motionen I: 155* har anförts i huvudsak följande. Bestämmelserna i 16 § första stycket nöjesskatteförordningen hade ofta tolkats därhän, att befrielse från nöjesskatt vägrats på den del av inkomsten — i regel procentuellt beräknad — som influtit på vissa nöjesarrangemang och som enligt överenskommelse mellan nöjesarrangörer och företagare inom nöjesbranschen tillfallit de senare såsom ersättning för deras medverkan vid nöjeställning. Däremot hade befrielse från nöjesskatt i regel medgivits i de fall där nöjesarrangörerna före nöjeställningarna träffat avtal med vederbörande yrkesutövare om en till sitt belopp fastställd avgift såsom ersättning för medverkan vid nöjeställningarna. Motionärerna ansåge att en översyn av 16 § förordningen om nöjesskatt borde aktualiseras, enär en uppenbar orättvisa här gjorde sig gällande, då bestämmelserna icke tolkades lika av vederbörande myndigheter och ett medgivande av befrielse från nöjesskatten därför skedde i vissa fall och icke i andra, trots att arten av nöjeställning vore densamma. En enhetlig rättstillämpning vid avgörandet av ärenden om befrielse från nöjesskatt måste vara att föredraga. En allmängiltig norm borde kunna uppställas på så sätt att en ekonomisk uppgörelse mellan anordnare av nöjeställning och företagare i nöjesbranschen på basis av viss andel i bruttointäkten eller ock en viss engångsersättning för utfört arbete bedömdes lika och att nöjesarrangören hade att påräkna full befrielse från nöjesskatt i fall tillställningen anordnats till förmån för de i 16 § angivna syftemålen.

Beskattning av restaurangdans.

Enligt 1 § förordningen om nöjesskatt skall dylik skatt erläggas för nöjestillställning, till vilken allmänheten har tillträde mot avgift. Beträffande danstillställning gäller emellertid dessutom (§ 5) att om sådan tillställning anordnas i lokal eller å plats, där utskänkning av spritdrycker, vin, pilsnerdricka eller alkoholfria drycker samtidigt må äga rum, eller i annan lokal, som står i obehindrad inre förbindelse med lokal som nyss sagts, skall, ändock att särskild avgift för tillträde till danstillställningen icke uppbäres, nöjesskatt utgå för densamma.

Nøjesskatten upptages i form av skatt på biljett och utgår, utom beträffande biografföreställningar för vilka särskilda regler fastställts, med 15 procent å bruttopriset för varje biljett, inberäknat skatten. För danstillställning, som anordnas i samband med utskänkning av alkoholhaltiga eller alkoholfria drycker skall, där avgift för tillträde till danstillställningen icke uppbäres eller uppbäres med lägre belopp än nedan sägs, skatten beräknas som om avgift för varje person, vilken äger rätt att deltaga i dansen, erlagts med a) fem kronor, där utskänkning av spritdrycker må äga rum; b) tre kronor, där utskänkning av vin men ej av spritdrycker må äga rum; samt c) en krona 50 öre, där utskänkning av endast pilsnerdricka eller alkoholfria drycker må äga rum. Uttages vid sådan danstillställning avgift för varje dans, skall nöjesskatt utgå som om avgiften för varje dansande par utgjorde minst 50, 30 eller 15 öre för de under a) — c) angivna olika slagen av utskänkingsställen.

Bestämmelsen att nöjesskatt skall utgå vid offentlig danstillställning i samband med utskänkning av alkoholhaltiga eller alkoholfria drycker, även om särskild avgift för tillträde till danstillställningen icke uppbäres — den s. k. restaurangdans — infördes i 1940 års nöjesskatteförordning genom beslut vid 1943 års riksdag (prop. nr 350 och bevillningsutskottets betänkande nr 56). De då antagna bestämmelserna bibehölls i huvudsak oförändrade i 1945 års nöjesskatteförordning.

I ovannämnda betänkande nr 56, vilket godkändes av riksdagen, anförde 1943 års bevillningsutskott bl. a. följande.

En fråga av intresse i detta sammanhang är huruvida den nu föreslagna skatten å restaurangdans bör drabba jämväl andra restauranggäster än dem, som deltaga i dansen. Departementschefen har i detta hänseende anför, att under remissbehandlingen såsom en särskilt obillig konsekvens av det föreliggande förslaget framhållits, att nöjesskatt finge erläggas även av dem, som på grund av sitt yrke vore tvungna att företaga resor och därunder taga in på hotell, i vars restauranglokaler dans vore anordnad. En begränsning av nöjesbeskattningen till att avse endast de dansande skulle emellertid — yttrade departementschefen — medföra avsevärda olägenheter särskilt i fråga om kontrollen. Departementschefen kunde följaktligen icke tillstyrka en sådan ändring av förslaget. Av det sålunda av departementschefen gjorda uttalandet har på olika håll dragits den slutsatsen, att enligt propositionen nöjesskatten skulle utgå i så vidsträckt omfattning, att under beskattningen skulle falla t. ex. resande, som vistas å uppkningsrum, ett slutet sällskap i en festvåning eller sådana restauranggäster, som äro

abbonnenter, ehuru de ej ens besöka danslokalen. Emellertid torde det säkerligen icke hava varit departementschefens mening, att nöjesskatt skulle utgå i sådana fall som de nu nämnda. Med ifrågavarande bestämmelse torde sålunda endast hava avsetts, att nöjesskatt skall uttagas av dem, som äga deltaga i dansen. Därvid förutsattes jämväl, att vederbörande gäst skall befinna sig i danslokalen eller i annan därmed i inre förbindelse stående lokal. Såsom bestämmelsen avfattats synes den emellertid kunna leda till missförstånd. Utskottet anser fördenskull påkallat att söka närmare klarlägga förslaget's innebörd.

Därvid må framhållas, att frågan huruvida befrielse från nöjesskatt bör äga rum eller ej givetvis alltid blir beroende av om möjlighet föreligger att utöva en effektiv kontroll över att inga andra än de, som hava erlagt nöjesskatt, kunna deltaga i dansen. Kan en sådan kontroll anordnas, innebär ju detta, att de, för vilka nöjesskatt ej erlägges, icke äga deltaga i dansen. Såsom jämväl i propositionen förutsatts, torde det därvid vara nödvändigt, att ett biljettsystem tillämpas. Beträffande restauranggäster, som intaga sin måltid i en lokal, medan dans pågår i en annan lokal inom restaurangen, måste sålunda tillses, att möjlighet icke förefinnes för dessa gäster att beträda danslokalen utan att lösa dansbiljett. Då handhavande av denna övervakning icke gärna kan läggas å uppborädsmyndigheten, måste detta ske genom restauranginnehavarens egen försorg. Denne bör sålunda tillse, att i danslokalen finnes en person, som tillhandahåller dansbiljetter och därjämte övervakar, att alla i danslokalen inträdande gäster äro försedda med dylika biljetter. Vad åter angår sådana gäster, som intaga sin måltid i själva danslokalen, lärer det möta betydligt större svårigheter att göra någon åtskillnad mellan dansande och icke dansande gäster. Förefinnes emellertid möjlighet att inom danslokalen avgränsa den plats, där dans pågår, och att övervaka att inga andra än de, som äro försedda med dansbiljett, beträda denna plats, synes även i detta fall nöjesskatt böra utgå endast för dem, som beträda denna avgränsade plats.

Såvitt utskottet kan finna bör det i de flesta fall vara möjligt att efter de av utskottet nu skisserade riktlinjerna undvika, att nöjesskatt uttages av sådana gäster, som uppenbarligen besöka en restaurang i annat syfte än att dansa. Givet är emellertid, att den närmare utformningen av kontrollanordningarna i skilda fall kan bliva olika, beroende på de lokala förhållandena. Enligt 5 § nöjesskattekungörelsen ankommer det på vederbörande uppborädsmyndighet att meddela närmare föreskrifter rörande kontrollanordningarnas beskaffenhet. Utskottet förutsätter, att vid meddelande av sådana föreskrifter nödig hänsyn tages till de lokala förhållandena.

Om emellertid av lokala eller andra skäl erforderliga kontrollanordningar av nu angivet slag ej kunna åvägabringas, skall nöjesskatt erläggas för alla de gäster, som äga tillträde till danslokalen.

Frågan huruvida nöjesskatt i samband med restaurangdans borde drabba även andra än dem, som deltaga i dansen, var föremål för ytterligare uppmärksamhet vid 1949 års riksdag. I motionen II: 268 vid nämnda års riksdag hemställdes sålunda, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t an hålla om utredning angående möjligheten att genomföra sådan ändring av gällande bestämmelser om beskattning av restaurangdans, att dansbiljett icke behövde lösas av restauranggäst, som endast intog måltid.

I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 31 i anledning av berörda motion anförde 1949 års bevillningsutskott — efter erinran om att Kungl. Maj:t

den 28 april 1949 uppdragit åt riksräkenskapsverket att verkställa en viss översyn av förordningen om nöjesskatt — bl. a. följande.

Vad slutligen angår yrkandet i motionen II: 268 om en utredning i syfte att möjliggöra viss uppmjukning av bestämmelserna om beskattningen av restaurangdansen vill utskottet erinra om att det vid bestämmelsernas tillkomst stod fullt klart, att desamma vid tillämpningen kunde komma att medföra vissa olägenheter. Såsom framgår av den tidigare lämnade redogörelsen fann 1943 års bevillningsutskott påkallat att söka närmare klarlägga bestämmelsernas innebörd. I anslutning härtill uttalade utskottet, att såvitt utskottet kunde finna det i de flesta fall borde vara möjligt att efter de av utskottet skisserade riktlinjerna undvika, att nöjesskatt uttoges av sådana gäster, som uppenbarligen besökte en restaurang i annat syfte än för att dansa.

Att i författningsväg giva en närmare reglering av hithörande spörsmål torde knappast vara möjligt. Däremot anser utskottet, att det skulle vara av värde om vid den nu beslutade översynen av nöjesskatteförordningen en undersökning verkställdes i syfte att utröna, huruvida de föreskrifter rörande kontrollanordningar för erläggande av skatt å restaurangdansen, som på skilda orter meddelats, stå i överensstämmelse med de uttalanden som från riksdagens sida gjordes vid bestämmelsernas tillkomst. Skulle det därvid visa sig att behov föreligger av en mera enhetlig reglering, torde anvisningar kunna utfärdas av central myndighet. Utskottet utgår ifrån, att den nu förordade undersökningen kommer till stånd i samband med den ovan angivna översynen av nöjesskatteförordningen utan särskild begäran från riksdagens sida. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet det i motionen II: 268 framställda yrkandet om skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan om utredning i ämnet.

Till fullföljande av ovan berörda utredningsuppdrag avgav riksräkenskapsverket med skrivelse den 31 januari 1950 förslag till vissa ändringar i förordningen om nöjesskatt. Någon ändring av bestämmelserna rörande beskattning av restaurangdansen föreslogs icke. Riksräkenskapsverket meddelade emellertid att ämbetsverket infortrat länsstyrelsernas yttranden beträffande tillämpningen av restaurangdansenbestämmelserna i vissa avseenden och hade för avsikt att meddela vissa anvisningar på området.

I motionen II: 138 har inledningsvis erinrats om vad som i vissa hänseenden förekommit, då 1943 och 1949 års riksdagar behandlade frågan om beskattning av restaurangdansen. Därefter ha motionärerna anfört i huvudsak följande. Enligt vad motionärerna erfarit hade översynen av nöjesskatteförordningen i vad avsåge beskattningen av restaurangdansen inte lett till något resultat, och remissvaren från länsstyrelserna hade varit mycket skiftande. Bestämmelserna om skatt på restaurangdansen hade ytterligare tillkrånglats, då det tillkomme vederbörande uppbördsmyndighet att meddela närmare föreskrifter angående kontrollanordningarna. En enhetlig reglering med författningar utfärdade av en central myndighet skulle otvivelaktigt komplicera problemet. Enligt vad som beräknats under utredningen om restaurangdansen skattebeläggande skulle restaurangdansen kunna tillföra det allmänna — stat och kommun — något över en och en halv miljon kro-

nor per år. Denna beräkning hade inte hållit. Enligt en inom riksräkenskapsverket gjord undersökning skulle statens intäkter av dansskatten för hela landet uppgå till ca 374 300 kronor för år 1948, alltså till vida mindre belopp än de sakkunniga beräknat. Sedan denna utredning verkställdes torde restaurangdansskatten ha ytterligare gått ned. Det syntes vara en orättvisa att de, som på grund av sitt yrke eller tjänst vore tvingade att frekventera näringsställen, skulle behöva betungas med ovidkommande skatteutgifter. Särskilt hårt drabbades handelsresande, som vore hänvisade till att intaga sina måltider på de hotell, där de toge in. Någon valfrihet mellan olika restauranger stode dem ofta inte till buds utom i de större städerna. Denna dansskatt hade dessutom vållat restaurangnäringen, semesterresande, turister och handelsresande mycken irritation, krångel och besvär. Under sådana omständigheter, då restaurangdansskatten inte gäve statsverket mera än högst 400 000 kronor per år, borde det starkt ifrågasättas, om denna beskattning skulle stå kvar i författningarna.

Utskottet. I de nu föreliggande motionerna har ifrågasatts ändring av vissa bestämmelser i förordningen den 21 december 1945 om nöjesskatt. Sålunda har i de likalydande motionerna I: 292 (av herr Gustaf Karlsson m. fl.) och II: 377 (av herr Larsson i Luttra m. fl.) yrkats skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om förslag till nästa års riksdag av innebörd att folketshusförening eller folkparksförening så ock annan liknande organisation med uppgift att tillhandahålla samlingslokal skall åtnjuta skattebefrielse enligt 15 § oavsett vilket slag av tillställning som anordnas. I motionen I: 155 (av herrar Johannesson och Nyström) har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning i syfte att åvägabringa sådan ändring av 16 § att full befrielse från nöjesskatt skulle kunna medgivas, då vid nöjeställning, vars behållning skall användas uteslutande för välgörande eller allmännyttigt ändamål, företagare i nöjesbranschen medverkat mot andel i intäkterna. Slutligen har i motionen II: 138 (av herrar Christenson i Malmö och Nordkvist) ställts yrkande av innebörd att riksdagen måtte besluta att avskaffa skatten å restaurangdans såvitt avsåge sprit- och vinrestauranger.

Motionerna beröra var för sig bestämmelser i nöjesskatteförordningen, vilka varit föremål för mycken diskussion eller visat sig vara förenade med avsevärda tillämpningssvårigheter. Utskottet anser därför anledning föreligga att ägna motionerna särskild uppmärksamhet.

Vad angår yrkandet om ändring av bestämmelserna i 15 § nöjesskatteförordningen vill utskottet till en början erinra om att bestämmelserna i denna paragraf i väsentlig mån utformats efter initiativ från riksdagens sida. Den skattelindring, som enligt paragrafen tillkommer vissa organisationer, innebär ett sådant ekonomiskt stödande av deras verksamhet som kan jämföras med beviljande av anslag. Ehuru om denna princip icke i och för sig rått delade meningar ha dock reglerna i 15 § varit de mest omstridda i hela nöjesskatteförordningen. Svårigheterna ha hänfört sig såväl till frågan

att ernå en avfattning av bestämmelserna, som motsvarade uppfattningen om vilka organisationer skattelindringen avsetts skola komma till godo, som till avgränsningen av skattelindringen med hänsyn till nöjestillställningarnas innehåll. Medan under åren närmast efter förordningens tillkomst den förstnämnda frågan trädde i förgrunden — den bringades till en lösning vid 1950 års riksdag — har på senare tid uppmärksamheten mer riktats på spørsmålet om gränsdragningen mellan befrielsekvalificerade och andra tillställningar. Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen är såsom villkor för åtnjutande av skattelindring enligt 15 § föreskrivet, att tillställningen skall till huvudsaklig del bestå av annat än dans eller marknads- och tivolinöjen eller biografföreställning med visst undantag. Den huvudsakliga motiveringen för en sådan gränsdragning angavs av 1945 års bevillningsutskott vara, att man därigenom ville stimulera anordnandet av nöjestillställningar av mera högklassigt innehåll. Mot den nu nämnda gränsdragningen anfördes kritik i de likalydande motionerna I: 477 och II: 565 vid 1950 års riksdag, i vilka yrkades slopande av nämnda begränsning i möjligheterna till skattelindring. På hemställan av sistnämnda års bevillningsutskott i dess betänkande nr 52 lämnade emellertid riksdagen motionerna utan åtgärd. I betänkandet fäste utskottet närmare uppmärksamhet på danstillställningarna och anförde därom bland annat, att en utvidgning av bestämmelserna i 15 § på så sätt, att skattelindring skulle få åtnjutas även för nämnda tillställningar, skulle få till resultat, att — då dylika tillställningar på landsbygden huvudsakligen anordnades av befrielseberättigade organisationer — någon nöjesskatt över huvud taget icke skulle komma att utgå för danstillställningar utanför tätorterna. I betänkandet erinrades därjämte om att de år 1945 beslutade ändringarna i nöjesbeskattningen medförde för danstillställningarnas del en nedsättning av nöjesskatten till nära hälften.

I de nu förevarande likalydande motionerna I: 292 och II: 377 har ånyo yrkats, att berörda undantag från skattelindring enligt 15 § måtte upphävas såvitt avser folketshusförening, folkparksförening och annan liknande organisation med uppgift att tillhandahålla samlingslokaler. Till stöd för yrkandet ha motionärerna åberopat bland annat att landsbygdens i de flesta fall små organisationer icke kunde anordna sådana tillställningar som kvalificerade för nedsättning i nöjesskatten. Många av de avsedda organisationerna befunde sig i en svår ekonomisk situation, vilken alltmer förvärrats genom de ökade omkostnaderna. Det syntes därför motionärerna rimligt att staten lämnade stöd genom lättnader i nöjesskatten.

I skilda sammanhang har från utskottets sida framhållits, att de organisationer, som avses i 15 § nöjesskatteförordningen, utöva en ur allmänna synpunkter gagnande verksamhet. Särskilt är detta fallet med avseende å deras möjligheter att å skilda orter verka för ungdomens fastare anknytning till bygden. Att därvid sådana sammanslutningar, vilka ha till uppgift att tillhandahålla samlingslokaler, intaga en betydelsefull plats är otvivelaktigt. Utskottet finner det därför vara av betydelse att de avsedda organisationerna icke på grund av en alltför hög nöjesbeskattning

hindras i sin verksamhet. Särskilt gäller detta de mindre och ekonomiskt svagare organisationerna. Möjligheterna särskilt utanför tätorterna att anordna befrielsekvalificerade tillställningar torde, såsom i motionerna anförts, vara begränsade. De i 15 § stadgade villkoren för åtnjutande av skattelindring synas därför ha medfört, att det ekonomiska stöd man genom ifrågavarande skattelindring velat ge verksamhet av samhällsnyttig art i många fall uteblivit. Även om enligt utskottets mening effekten av den skattelindring, varom här är fråga, icke bör överskattas, kan det dock icke förbises att för de smärre organisationerna en sådan skattelindring kan ha betydelse. Med hänsyn härtill finner utskottet yrkandet om ändring i 15 § nöjesskatteförordningen förtjäna övervägande.

Den frågan kan alltså ställas huruvida med avseende å skattebefrielse enligt 15 § nöjesskatteförordningen en olika behandling av skilda slag av nöjestillställningar med hänsyn till deras innehåll är tillfredsställande. Utskottet anser sig icke kunna utan tillgång till rikhaltigare utredningsmaterial taga ställning till denna fråga. Enligt utskottets mening skulle det vara av värde att genom särskild utredning få hela frågan om skattebefrielsens anknytning till bestämda slag av tillställningar allsidigt belyst och utskottet vill för sin del förordna att en sådan utredning verkställs. Utskottet får fördenskull inskränka sig till att uttala, att utgångspunkten bör vara att en lika behandling i skattehänseende av samtliga de i 15 § avsedda organisationerna fortfarande bör upprätthållas.

I detta sammanhang vill utskottet vidare erinra om att, såsom framgår av den i det föregående lämnade redogörelsen, 1949 års riksdag begärt utredning av frågan om sänkning av skatten för biografföreställningar, som anordnades av ägare till samlingslokaler. Därvid erinrades om de olägenheter i konkurrenshänseende, som vid en dylik nedsättning i nöjesbeskattningen skulle uppkomma, varför måhända andra vägar till finansiering av stöd åt föreningar som ägde samlingslokaler borde sökas. Utskottet förutsätter att jämväl nämnda synpunkter komma att övervägas.

Till stöd för det i motionen I: 155 framställda yrkandet ha motionärerna åberopat, att befrielse enligt 16 § nöjesskatteförordningen i regel medgaves då företagare i nöjesbranschen medverkat mot bestämd ersättning men däremot ej då denna medverkan skett mot andel i intäkterna. Motionärerna ansåge, att en uppenbar orättvisa här gjorde sig gällande, då bestämmelserna icke tolkades lika av vederbörande myndigheter och ett medgivande av befrielse från nöjesskatten därför skedde i vissa fall och icke i andra trots att arten av nöjestillställningarna vore densamma.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen behandlade föregående års riksdag motionsvis framställt yrkande med samma syfte som det nu ifrågavarande. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 12 anförde 1951 års bevillningsutskott bland annat, att det icke torde böra ifrågakomma att med anledning av vad i motionerna anförts på ifrågavarande område tillskapa författningsbestämmelser, som toge sikte på ett visst slags ekonomiska uppgörelser mellan, å ena sidan, anordnare av nöjestillställningar

och, å andra sidan, medverkande därvid. Motionerna föranledde icke någon riksdagens åtgärd.

Då det visat sig att de i motionen I: 155 anförda fallen föranlett olika tolkningar, vill utskottet icke motsätta sig att de berörda förhållandena övervägas i samband med den översyn av reglerna om nöjesskatten som utskottet förordat, varvid hela frågan om företagsansidans förhållande till de befrielseberättigade anordnarna av nöjeställningar bör allsidigt belysas.

Vad slutligen angår yrkandet i motionen II: 138 om slopande av bestämmelserna om beskattningen av restaurangdansen såvitt avser sprit- och vinrestauranger ha motionärerna som stöd härför hänvisat till det orättvisa i att skatten drabbade även sådana restauranggäster, som icke deltog i dansen, ävensom till att avsedda bestämmelser vid den praktiska tillämpningen medfört svårigheter för myndigheter och enskilda samt att skatten icke givit det ekonomiska resultat, som man från början räknat med. Även om den kritik motionärerna framfört rörande beskattningen av restaurangdansen har visst fog, är utskottet dock icke berett att såsom motionärerna yrkat förordna denna beskattnings avskaffande för sprit- och vinrestaurangernas del. Utskottet finner emellertid särskild uppmärksamhet böra ägnas frågan om uttagande av nöjesskatt av sådana gäster, som uppenbarligen besöka restaurang i annat syfte än för att dansa. Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen fann 1943 års bevillningsutskott det påkallat att söka närmare klarlägga bestämmelsernas innebörd i detta avseende. I anslutning härtill uttalade utskottet, att såvitt utskottet kunnat finna det i de flesta fall borde vara möjligt att efter de av utskottet skisserade riktlinjerna undvika, att nöjesskatt uttoges av sådana gäster, som uppenbarligen besökte restaurang i annat syfte än för att dansa. Frågan har därefter varit föremål för uppmärksamhet vid 1949 års riksdag i anledning av motionsvis framställt yrkande. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 31 uttalade 1949 års bevillningsutskott, att det knappast torde vara möjligt att i författningssväg giva en närmare reglering av hithörande spörsmål. Däremot ansåg utskottet, att det skulle vara av värde om en undersökning verkställdes i syfte att utröna huruvida de föreskrifter rörande kontrollanordningar för erläggande av skatt å restaurangdansen, som på skilda orter meddelats, stode i överensstämmelse med de uttalanden, som från riksdagens sida gjordes vid bestämmelsernas tillkomst. Skulle det därvid visa sig att behov föreläge av en mera enhetlig reglering, torde anvisningar kunna utfärdas av central myndighet.

Med anledning av vad 1949 års riksdag sålunda anfört ha vissa undersökningar rörande tillämpningen av restaurangdansenbestämmelserna verkställts av riksräkenskapsverket i samband med översyn av vissa delar av nöjesskatteförordningen. I skrivelse den 31 januari 1950 med förslag till ändringar i nämnda förordning har riksräkenskapsverket uttalat, att verket hade för avsikt att meddela vissa anvisningar på området för restaurangdansenbeskattningen. Enligt vad utskottet inhämtat ha emellertid några anvisningar i ämnet ännu icke utfärdats, men frågan är fortfarande föremål för prövning inom riksräkenskapsverket. Därest vid denna prövning hinder skulle

anses föreligga för de avsedda anvisningarnas meddelande, synes ånyo böra övervägas vad som kan åtgöras för att undvika att nöjesskatt uttages av sådana gäster, som uppenbarligen besöka restaurang i annat syfte än för att dansa. Denna undersökning synes i så fall lämpligen böra ske i samband med den översyn av nöjesskatteförordningen, som utskottet i det föregående förordat.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte — i anledning av de likalydande motionerna I: 292 av herr Gustaf Karlsson m. fl. och II: 377 av herr Larsson i Luttra m. fl., motionen I: 155 av herrar Johannesson och Nyström samt motionen II: 138 av herrar Christenson i Malmö och Nordkvist — i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning rörande de i detta betänkande berörda frågorna samt för riksdagen framlägga de förslag, som må av utredningen föranledas.

Stockholm den 13 mars 1952.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Heüman, Franzon, Gustaf Elofsson, Petrén, Velander, Falk, Niklasson, Wehtje och Rune Johansson; samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Kristensson i Osby, Björklund, Sundström, Nilsson i Kristinehamn, Sjölin, Gunnarsson, Ohlsson i Kastlösa, Vigelsbo och Edström.